II

(Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 21 april 1999

overeenkomstig de procedure van artikel 88 van het EGKS-Verdrag betreffende staatssteun die door Duitsland is verleend aan Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH

(kennisgeving geschied onder nummer C(1999) 1123)

(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)

(1999/597/EGKS)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, inzonderheid op de artikelen 86 en 88,

Overwegende hetgeen volgt:

I. **PROCEDURE**

(1) Op 16 december 1998 heeft de Commissie de procedure van artikel 88 van het EGKS-Verdrag tegen Duitsland ingeleid. De Commissie was na bestudering van de voorgelegde informatie tot de conclusie gekomen dat Duitsland artikel 86 van het EGKS-Verdrag had geschonden door te verzuimen beschikkingen ten uitvoer te leggen waarbij het werd gelast staatssteun ten bedrage van 74 miljoen DEM, die onverenigbaar was met de gemeenschappelijke markt, van de begunstigde onderneming — Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (NMH) — terug te vorderen.

(2) Op 1 februari 1999 deelde de Commissie Duitsland schriftelijk haar besluit mee en stelde Duitsland daarbij in de gelegenheid zijn opmerkingen te maken. Deze opmerkingen werden op 5 maart 1999 ontvangen.

II. **DE FEITEN**

(3) De Commissie heeft bij Beschikking 95/422/EGKS van 4 april 1995 inzake door de Vrijstaat Beieren voorgenomen staatssteun aan de EGKS-staalondernemingen Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg en Lech-Stahlwerke GmbH, Meitingen-Herbertshofen [1] (Beschikking NMH I) bepaald dat de aangemelde maatregelen, waaronder een aandeelhouderslening van de Vrijstaat Beieren, staatssteun inhielden die onverenigbaar was met de gemeenschappelijke markt en die derhalve niet mocht worden uitgekeerd.

(4) Desondanks heeft Beieren NMH in de jaren 1993 tot 1995 een reeks aandeelhoudersleningen verstrekt zonder de Commissie hiervan vooraf in kennis te stellen.

Daarom heeft de Commissie twee beschikkingen gegeven:

a) Beschikking 96/178/EGKS van 18 oktober 1995 inzake staatssteun van de Vrijstaat Beieren aan de EGKS-staalonderneming Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg [2] (Beschikking NMH II), waarbij zij bepaalde dat de middelen ten bedrage van 49,9 miljoen DEM, die de Vrijstaat Beieren in de vorm van aandeelhoudersleningen aan NMH ter beschikking had gesteld, staatssteun inhielden welke onverenigbaar was met de gemeenschappelijke markt en welke op grond van het EGKS-Verdrag en Beschikking nr. 3855/91/EGKS van de Commissie van 27 november 1991 tot invoering van communautaire regels voor de steun aan de ijzer- en staalindustrie [3], verboden was.

b) Beschikking 96/484/EGKS van 13 maart 1996 inzake staatssteun van de Vrijstaat Beieren aan de EGKS-staalonderneming Maxhütte GmbH, Sulzbach Rosenberg [4] (Beschikking NMH III), waarbij zij bepaalde dat de middelen ten bedrage van 24,1 miljoen DEM,

[1] PB L 253 van 21.10.1995, blz. 22.
[2] PB L 53 van 2.3.1996, blz. 41.
[3] PB L 362 van 31.12.1991, blz. 57.
[4] PB L 198 van 8.9.1996, blz. 40.

die de Vrijstaat Beieren in de vorm van aandeelhoudersleningen aan NMH ter beschikking had gesteld, staatssteun vormden die onverenigbaar was met de gemeenschappelijke markt en die op grond van het EGKS-Verdrag en Beschikking nr. 3855/91/EGKS, verboden was.

(5) Wegens de onverenigbaarheid van de betrokken steun met de gemeenschappelijke markt werd Duitsland in beide gevallen — beschikkingen NMH II en NMH III — gelast de middelen van de steunontvangende onderneming terug te vorderen.

(6) Duitsland heeft al deze drie beschikkingen voor het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen aangevochten (zaken C-158/95, C-399/95 en C-195/96). Het Hof stelde de procedure uit in afwachting van een uitspraak van het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen, waarbij NMH de zaken aanhangig had gemaakt (gevoegde zaken T-129/95, T-2/96 en T-97/96) ([1]).

(7) Bij arrest van 21 januari 1999 wees het Gerecht van eerste aanleg de klacht van NMH af en onderschreef het de beschikkingen van de Commissie volledig.

(8) In zaak C-399/95 verzocht Duitsland om opschorting van de tenuitvoerlegging van beschikking NMH II, omdat het twijfelde aan de rechtmatigheid van de beschikking en vreesde bij een onmiddellijke tenuitvoerlegging ervan ernstige schade te zullen ondervinden. De president van het Hof wees dit verzoek bij beschikking van 3 mei 1996 ([2]) af, omdat de door Duitsland aangevoerde argumenten niet van dien aard waren dat zij een opschorting van de tenuitvoerlegging van de beschikking van de Commissie inzake de terugvordering van de steun, die de Vrijstaat Beieren aan NMH had verleend, konden rechtvaardigen.

(9) Op 6 december 1996 deelde Duitsland de Commissie mee dat Beieren NMH had gelast de middelen uiterlijk op 15 oktober 1996 terug te betalen, en dat een procedure tot terugvordering van de steun van NMH overeenkomstig de beschikkingen NHM II en NMH III werd voorbereid. Volgens de inlichtingen van Duitsland van 25 en 27 juni 1997 heeft Beieren in februari 1997 de terugvorderingsprocedure ingeleid door bij de rechtbank van Regensburg een verzoek tot het uitvaardigen van een dwangbevel in te dienen. NMH ging hiertegen in beroep, waarop de bevoegdheid in deze zaak werd overgedragen naar de deelstaatrechtbank van Amberg.

(10) Uit de motivering van de vordering en het verzoek blijkt, dat Beieren een bedrag van 14,8 miljoen DEM inclusief rente terugvordert, d. w. z. slechts 20 % van het in de beschikkingen NMH II en NMH III als onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt aangemerkte steunbedrag. Beieren heeft deze stap volgens de motivering en het verzoek evenals volgens de door Duitsland verstrekte informatie eenzijdig gezet om kosten te besparen. De deelstaat gaat ervan uit dat NMH de overige 80 % vrijwillig zal terugbetalen indien het verzoek om een dwangbevel wordt ingewilligd.

(11) Op 27 november 1997 deelde Duitsland de Commissie mee, dat NMH op 8 juli 1997 een verweerschrift had ingediend. Daarin bestreed de onderneming dat zij met de Beierse autoriteiten afspraken had gemaakt over de betaling van het resterende bedrag waarop de gerechtelijke terugvorderingsprocedure niet van toepassing was. Dit betekent dat de teruggave van 80 % van de met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steun geheel aan de onderneming wordt overgelaten.

(12) NMH verzocht tevens om de procedure te schorsen totdat het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen arrest had gewezen.

(13) Pas op 14 juli 1998 deelde Duitsland de Commissie mee dat de deelstaatrechtbank van Amberg reeds op 5 maart 1998 schorsing van de procedure had bevolen.

De tekst van het schorsingsbesluit werd eerst op 23 november 1998 aan de Commissie meegedeeld. Het besluit is uitsluitend gebaseerd op § 148 ZPO (wetboek van burgerlijke rechtsvordering), volgens welke bepaling een rechtbank een procedure kan schorsen wanneer een soortgelijke procedure bij een andere rechtbank in behandeling is waarvan de uitkomst voor de eerste procedure van belang is.

(14) Duitsland bevestigde op 20 oktober 1998 telefonisch dat Beieren geen rechtsmiddel tegen het schorsingsbesluit had ingesteld. Uit de biref van de Duitse regering van 23 november 1998 aan de Commissie blijkt evenwel dat verzet tegen het besluit door een eenvoudig beroep mogelijk was en dat hiervoor geen tijdslimiet gold.

De steun is tot dusverre niet terugbetaald. Op 23 november 1998 deelde de Duitse regering de Commissie mee dat NMH een verzoek om surseance van betaling en om inleiding van de faillissementsprocedure had ingediend.

III. REDENEN VOOR DE INLEIDING VAN DE PROCEDURE

(15) Krachtens artikel 86 van het EGKS-Verdrag moeten de lidstaten alle passende maatregelen treffen om de nakoming van de verplichtingen te verzekeren die uit de beschikkingen van de Commissie voortvloeien. Zij onthouden zich van alle maatregelen welke onverenigbaar zijn met het bestaan van de in de artikelen 1 en 4 bedoelde gemeenschappelijke markt. Ingevolge artikel 4, onder c), zijn subsidies of hulp verboden. Indien de Commissie van oordeel is, dat een staat een voor hem uit dit Verdrag voortvloeiende verplichting niet is nagekomen, leidt zij de procedure van artikel 88 van het EGKS-Verdrag in.

(16) Bij de inleiding van de procedure stelde de Commissie op grond van de volgende feiten vast, dat Duitsland zijn verplichtingen uit hoofde van artikel 86 van het EGKS-Verdrag niet is nagekomen:

([1]) Rechtsgrondslag is artikel 47 van het statuut (EGKS) van het Hof.
([2]) HvJEG Beschikking van 3 mei 1996 in zaak C-399/95, Duitsland tegen Commissie, Jurisprudentie 1996, I-2444, punt 76.

a) Om proceskosten te besparen heeft Beieren eenzijdig besloten slechts 20 % van de met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steun gerechtelijk terug te vorderen. De deelstaat nam daarbij aan dat NMH het resterende bedrag vrijwillig zou terugbetalen. Het is een gebruikelijke praktijk in Duitsland om met het oog op de kosten het te vorderen bedrag te verminderen; dit is evenwel alleen toegestaan wanneer de partijen deze reductie uitdrukkelijk gezamenlijk in een notariële akte vastleggen, om na de uitspraak problemen bij de tenuitvoerlegging te voorkomen. Aangezien NMH in zijn verweerschrift het bestaan van een dergelijke overeenkomst ontkende, had Duitsland moeten weten dat het, na een gerechtelijke uitspraak over het resterende bedrag, niet op de vrijwillige terugbetaling hiervan zou kunnen rekenen.

b) Noch Duitsland, noch Beieren heeft ook maar iets ondernomen om voorlopige maatregelen tot terugvordering van de steun vast te stellen — zoals bijvoorbeeld de eis om een voorschot te betalen, een garantie te verstrekken, zekerheden te bieden of conservatoir beslag enz. — waardoor wordt verzekerd dat de beschikkingen van de Commissie zo snel mogelijk ten uitvoer worden gelegd.

c) Beieren heeft rechtsmiddelen ingesteld tegen het schorsingsbesluit van de deelstaatrechtbank van Amberg van 5 maart 1998, hoewel dit niet strookte met de rechtspraak van het Hof inzake de tenuitvoerlegging van terugvorderingsbeschikkingen en de opschorting van de uitvoering van beschikkingen van communautaire autoriteiten. Duitsland heeft op zijn beurt niets tegen Beieren ondernomen om ervoor te zorgen dat de schorsing ongedaan werd gemaakt.

IV. OPMERKINGEN VAN DUITSLAND EN DE BEOORDELING DAARVAN DOOR DE COMMISSIE

IV.a. Verzuim om het volledige bedrag terug te vorderen of de terugbetaling van het volledige bedrag te verzekeren

(17) Duitsland is van mening dat het zich in alle fasen van de procedure aan artikel 86 van het EGKS-Verdrag heeft gehouden.

a) De verlaging van het teruggevorderde bedrag is in Duitsland bij rechtsgeschillen een gangbare praktijk om de van het bedrag afhankelijke gerechts- en advocaatkosten binnen de perken te houden. In de motivering van de uitspraak zouden alle betrokken leningen zijn opgenomen. Een notariële akte zou slechts tot aanvullende kosten hebben geleid. Aangezien er geen gevaar voor verjaring bestond en de vordering te allen tijde kon worden uitgebreid, had Beieren alles gedaan wat noodzakelijk was om in de toekomst een vlotte procedure te verzekeren.

b) Bovendien was de Commissie al in maart 1997 op de hoogte van de verlaging van het teruggevorderde bedrag en zij had derhalve toen reeds haar standpunt moeten meedelen.

c) Ten derde heeft Beieren het volledige bedrag opgeëist in het kader van de faillissementsprocedure van NMH.

(18) De Commissie is van mening dat deze argumenten geen steek houden. Zoals zij reeds bij de inleiding van de procedure heeft uiteengezet heeft zij geen bezwaar tegen de verlaging van het bedrag, maar eist zij wel dat, overeenkomstig de gebruikelijke praktijk bij soortgelijke geschillen, (voor de notaris) een overeenkomst wordt gesloten om problemen bij de tenuitvoerlegging te voorkomen. Indien een dergelijke overeenkomst ontbreekt, dan valt de resterende vordering van 80 % niet onder een gerechtelijke uitspraak, zodat er voor een eventuele gedwongen tenuitvoerlegging geen rechtsgrond zou zijn. NMH zou in een dergelijk geval naar eigen goeddunken kunnen beslissen of zij zich wat de terugbetaling van het resterende bedrag betreft al dan niet aan de uitspraak zou houden. Dat Beieren op elk moment een rechtsvordering terzake van de resterende 80 % had kunnen instellen is in deze situatie niet relevant, daar dergelijke stappen niet werden ondernomen.

(19) Het is juist dat de Commissie voor de inleiding van de procedure niet formeel op dit specifieke feit heeft gereageerd. Dit belet haar echter niet om objectief een inbreuk op artikel 86 van het EGKS-Verdrag vast te stellen. Zij wijst er nogmaals op dat Duitsland, bij de indiening van de motivering van de vordering en het verzoek om een dwangbevel van 25 juli 1997, de verklaring van de Beierse autoriteiten dat NMH de steun volledig zou terugbetalen zonder meer heeft bevestigd. Pas nadat de Commissie het verweerschrift van NMH van 8 juli 1997 had ontvangen, dat eerst na herhaalde aanmaningen op 27 november 1997 werd toegezonden, kon zij vaststellen dat de noodzakelijke maatregelen achterwege waren gebleven. Aangezien het verweerschrift bovendien een verzoek tot schorsing van de procedure bevatte, wilde de Commissie over de verdere ontwikkelingen worden ingelicht om zich van de inachtneming van artikel 86 van het EGKS-Verdrag te vergewissen. Zij werd echter pas op 14 juli 1998 over het schorsingsbesluit ingelicht, en een afschrift van dit besluit werd eerst op 23 november 1998 ontvangen. Onder deze omstandigheden kan Duitsland zich niet beroepen op het beginsel van de bescherming van het gewettigd vertrouwen.

(20) Het instellen van de vordering in het kader van de faillissementsprocedure van NMH op 19 januari 1999 vormt geen beletsel voor de vaststelling van een inbreuk, omdat de vordering eerst na de inleiding van de procedure werd ingediend.

(21) De Commissie is derhalve van oordeel dat Duitsland artikel 86 van het EGKS-Verdrag heeft geschonden in zoverre het heeft verzuimd de onrechtmatig verleende en met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steun volledig terug te vorderen of de verlaging van de vordering in een voor de notaris gesloten overeenkomst vast te leggen, waardoor wordt verzekerd dat de beschikkingen van de Commissie, zodra de rechtbank uitspraak heeft gedaan over de gedeeltelijke vordering, onverwijld en volledig ten uitvoer worden gelegd.

1. *Verzuim om voorlopige maatregelen te nemen met het oog op de terugvordering van de steun*

(22) Duitsland betoogt dat volgens de toepasselijke rechtsvoorschriften (§ 916 en 917 ZPO — wetboek van burgerlijke rechtsvordering) voorlopige maatregelen (conservatoir beslag) slechts zijn toegestaan wanneer de tenuitvoerlegging van de uitspraak, in het bijzonder door een dreigend beslag op vermogensbestanddelen, verhinderd of ernstig bemoeilijkt wordt. Deze bepalingen zijn evenwel slechts beperkt toepasbaar. Omdat de totale activa van NMH in dat stadium van de procedure waren verpand, zou conservatoir beslag niet mogelijk zijn geweest.

(23) Volgens de Commissie heeft Duitsland aangetoond dat het nationale procesrecht, dat zonder onderscheid van toepassing is op vorderingen uit hoofde van het nationale recht en uit hoofde van de Gemeenschapswetgeving, in dit geval beslag uitsluit. De Commissie is daarom van mening dat het feit dat Duitsland heeft verzuimd om voorlopige maatregelen vast te stellen om de steun terug te vorderen, geen inbreuk vormt op artikel 86 van het EGKS-Verdrag.

2. *Het niet instellen van rechtsmiddelen tegen het schorsingsbesluit*

(24) Duitsland verweert zich niet tegen de vaststelling van de Commissie, dat het niet instellen van een rechtsmiddel een inbreuk op artikel 86 van het EGKS-Verdrag vormt. Deze inbreuk staat derhalve vast.

(25) In het antwoord van Duitsland zijn opmerkingen van Beieren opgenomen, waarin de deelstaat zich tegen dit oordeel van de Commissie verzet. Volgens Beieren is het schorsingsbesluit van de deelstaatrechtbank van Amberg rechtmatig. Volgens § 148 ZPO is de rechtbank niet alleen tot schorsing bevoegd, maar in dit geval zelfs verplicht: alleen het Hof kan over de rechtmatigheid van de steun oordelen, zodat de deelstaatrechtbank niet het risico kon lopen om met haar uitspraak tegen een arrest van het Hof in te gaan. Bovendien konden tegen het schorsingsbesluit te allen tijde juridische stappen worden genomen, zodat er geen gevaar voor verval van het recht van beroep bestond.

(26) Ten tweede dient het schorsingsbesluit niet op basis van de criteria van de Zuckerfabrik-zaak te worden beoordeeld, waarbij het louter om de schorsing van administratieve besluiten ging, maar uitsluitend op grond van de terugvorderingscriteria van het Hof van Justitie, volgens welke de toepassing van het nationaal procesrecht de terugvordering niet uiterst moeilijk of onmogelijk mag maken. Dit is hier niet het geval. § 148 ZPO is in overeenstemming met het Gemeenschapsrecht, zodat er geen reden is om deze bepaling, overeenkomstig het Factortame I-beginsel, buiten beschouwing te laten.

(27) De Commissie is om de onderstaande redenen van oordeel dat een beroep tegen het schorsingsbesluit passend zou zijn geweest.

(28) De deelstaatrechtbank van Amberg baseerde haar schorsingsbesluit louter op § 148 ZPO, volgens welke bepaling een rechtbank een procedure naar eigen goeddunken kan schorsen wanneer zij van mening is dat de uitspraak in een zaak van de uitspraak in een andere zaak afhangt.

(29) De genoemde wetgevingsbepaling bevat echter geen schorsingsplicht, zodat het Gemeenschapsrecht, ook zonder dat aan de bepalingen van het nationale recht wordt voorbijgegaan ten uitvoer kan worden gelegd. De argumenten van Beieren zijn in het onderhavige geval niet van toepassing en zouden ertoe leiden dat de tenuitvoerlegging van EGKS-beschikkingen automatisch zou worden opgeschort zodra een beroep bij het Hof wordt ingesteld. Deze interpretatie is in strijd met het Gemeenschapsrecht.

(30) Evenmin kan § 148 ZPO in die zin worden uitgelegd dat schorsing op grond van het Gemeenschapsrecht dwingend is voorgeschreven. Het Gemeenschapsrecht bepaalt veeleer het volgende:

a) Ten eerste moet de nationale rechter zorg dragen voor een volledige toepassing van de bepalingen van het Gemeenschapsrecht die een rechtstreekse werking hebben. Hij moet nationale rechtsregels buiten toepassing laten indien deze de tenuitvoerlegging van deze bepalingen in de weg staan [1]. Bovendien moeten de nationale rechterlijke instanties de teruggave van ongeoorloofde steun gelasten, ook zonder dat de Commissie zich hierover heeft uitgesproken, tenzij deze teruggave op grond van uitzonderlijke omstandigheden niet passend is [2].

b) Ten tweede kan de eis dat de terugvordering overeenkomstig de procedurevoorschriften van het nationale recht [3] moet plaatsvinden een schorsing niet rechtvaardigen indien beroep mogelijk is ingevolge het nationale recht en vereist is ingevolge het Gemeenschapsrecht. Bovendien is de bevoegdheid van de nationale rechter om de tenuitvoerlegging van een op het Gemeenschapsrecht gebaseerde nationale maatregel op te schorten aan bepaalde beperkingen en voorwaarden gebonden [4] die hier niet van toepassing zijn. Een van deze voorwaarden is, dat het belang van de Gemeenschap in aanmerking moet worden genomen en dat de nationale rechter rekening houdt met de arresten of beschikkingen (bij procedures van voorlopige rechtsbescherming) van het Hof [5]. Dit was in de onderhavige zaak niet gebeurd, omdat de beschikking van de president van het Hof van 3 mei 1996 in het geheel niet in aanmerking werd genomen.

(31) Er waren derhalve voldoende gronden om gerechtelijke stappen te ondernemen. De Commissie is dan ook van oordeel, dat Beieren artikel 86 van het EGKS-Verdrag heeft geschonden door niet in beroep te gaan tegen het schorsingsbesluit van de deelstaatrechtbank van Amberg van 5 maart 1998 in de procedure tot terugvordering van de steun.

---

[1] HvJEG Arrest van 19 juni 1990 in zaak C-213/89, Factortame I, Jurisprudentie 1990, I-2433.

[2] HvJEG Arrest van 11 juli 1996 in zaak C-39/94, SFEI e.a., Jurisprudentie 1996, I-3547.

[3] HvJEG Arrest van 20 maart 1997 in zaak C-24/95, Alcan Duitsland, Jurisprudentie 1997, I-1591.

[4] HvJEG van 21 februari 1991 in de gevoegde zaken C-143/88 en C-92/89, Zuckerfabrik Süderdithmarschen tegen Hauptzollamt Itzehoe en Zuckerfabrik Soest tegen Hauptzollamt Paderborn, Jurisprudentie 1991, I-415.

[5] HvJEG van 9 november 1995 in zaak C-465/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft e.a., Jurisprudentie 1995, I-3761.

(32) Duitsland brengt hiertegen in dat de Commissie, blijkens haar vaststelling dat de Duitse autoriteiten ten opzichte van de deelstaat Beieren niet de noodzakelijke maatregelen hebben genomen om ervoor te zorgen dat beroep werd ingesteld, niet vertrouwd is met de interne betrekkingen tussen de Bondsregering en de deelstaatregering van Beieren. Het verwijt terzake is derhalve onbegrijpelijk.

(33) De Commissie is van mening dat dit argument geen verband houdt met de door Duitsland te nemen maatregelen. Reeds tijdens de administratieve procedure die aan de inleiding van de procedure van artikel 88 van het EGKS-Verdrag voorafgaat heeft de Commissie uitdrukkelijk naar deze maatregelen gevraagd en geen antwoord ontvangen. De Commissie gaat er derhalve van uit dat geen maatregelen werden genomen. Duitsland is verantwoordelijk voor de toepassing van het Gemeenschapsrecht op zijn gehele grondgebied en kan zich niet aan deze verantwoordelijkheid onttrekken onder verwijzing naar binnenlandse omstandigheden. Ook het klaarblijkelijke verzuim van Duitsland om de noodzakelijke stappen tegen het schorsingsbesluit te nemen, is derhalve in strijd met artikel 86 van het EGKS-Verdrag.

V. **TERMIJN VOOR DE NAKOMING VAN VERPLICHTINGEN**

(34) De Commissie stelt de lidstaat overeenkomstig artikel 88, lid 1, tweede alinea, van het EGKS-Verdrag een termijn om aan zijn verplichting te voldoen. De Commissie werd op 31 december 1998 in kennis gesteld van het feit dat NMH insolvent was verklaard en dat ingeval van faillissement de procedure automatisch werd opgeschort overeenkomstig § 240 ZPO. Het instellen van een beroep was derhalve zinloos. Bovendien heeft Duitsland de Commissie meegedeeld dat Beieren op 18 januari 1999 een vordering over het totale bedrag van de onrechtmatige en met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steun ter verificatie had aangemeld.

(35) Duitsland verzoekt derhalve de procedure van artikel 88 van het EGKS-Verdrag te schorsen zonder een beschikking te geven.

(36) Volgens de Commissie is er, gezien de ontwikkelingen die zich na de inleiding van de procedure op 16 december 1998 hebben voorgedaan, geen reden meer om Duitsland een termijn op te leggen om aan zijn verplichting, welke het — zoals in deze beschikking wordt vastgesteld — niet is nagekomen, te voldoen.

(37) De Commissie is echter niet van oordeel dat het faillissement van NMH de schending van het Gemeenschapsrecht ongedaan maakt. Het indienen van een vordering in het kader van een faillissementsprocedure staat een beschikking van de Commissie over de schending van artikel 86 van het EGKS-Verdrag voorafgaand aan het faillissement, niet in de weg. Zelfs indien het faillissement als een juridisch hulpmiddel zou worden beschouwd, werd hiervan pas gebruik gemaakt nadat de Commissie haar standpunt had vastgesteld. Overeenkomstig de rechtspraak van het Hof moet de procedure worden voortgezet, omdat hiermee de basis wordt gelegd voor de aansprakelijkheid die Duitsland mogelijkerwijs draagt doordat het zijn verplichtingen tegenover andere lidstaten, de Gemeenschap of individuele personen niet is nagekomen.

VI. **CONCLUSIE**

(38) De Commissie stelt vast dat de volgende schendingen van artikel 86 van het EGKS-Verdrag hebben plaatsgevonden:

a) Duitsland (de Vrijstaat Beieren) heeft verzuimd onrechtmatige en met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steun volledig terug te vorderen respectievelijk de verlaging van de vordering in een notariële akte vast te leggen, waardoor zou worden verzekerd dat de beschikkingen van de Commissie, na uitspraak van de rechter over de gedeeltelijke vordering, onverwijld en volledig ten uitvoer zouden worden gelegd.

b) Duitsland en Beieren hebben verzuimd een rechtsmiddel in te stellen tegen de schorsing van de civielrechtelijke terugvorderingsprocedure tegen NMH door de deelstaatrechtbank Amberg van 5 maart 1998,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Duitsland heeft niet aan zijn verplichtingen op grond van de Beschikkingen 96/178 EGKS en 96/484/EGKS voldaan en heeft artikel 86 van het EGKS-Verdrag geschonden doordat het heeft verzuimd het aan Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH toegekende bedrag van 74 miljoen DEM inclusief rente als met het EGKS-Verdrag onverenigbare steun via de bevoegde rechtbank volledig terug te vorderen of om de vermindering van de vordering in een notariële overeenkomst vast te leggen, waardoor zou worden verzekerd dat de beschikkingen na een rechterlijke uitspraak over de gedeeltelijke vordering onverwijld en volledig ten uitvoer zouden worden gelegd.

Artikel 2

Duitsland heeft niet aan zijn verplichtingen ingevolge de Beschikkingen 96/178/EGKS en 96/484/EGKS voldaan en heeft artikel 86 van het Verdrag geschonden doordat het (Beieren) heeft verzuimd een rechtsmiddel in te stellen tegen de uitspraak van de deelstaatrechtbank van Amberg van 5 maart 1998 om de aldaar aanhangige procedure te schorsen.

Artikel 3

Deze beschikking is gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland.

Gedaan te Brussel, 21 april 1999.

Voor de Commissie

Karel VAN MIERT

Lid van de Commissie